

Народна библиотека
'РАДОЈЕ ДОМАНОВИЋ'

30 СР 34

ПЕСКОВАЦ

ОДЛУКЕ другог з

600000209

COBISS o

ОДЛУКЕ ДРУГОГ ЗАСЕДАЊА

АНТИФАШИСТИЧКОГ ВЕЋА

НАРОДНОГ ОСЛОБОЂЕЊА ЈУГОСЛАВИЈЕ

БЕОГРАД 1944

ИЗДАЊЕ „ГЛАСА ЈЕДИНСТВЕНОГ НО ФРОНТА СРБИЈЕ“

Сигнатура

УВАЈТЕ КЊИГУ Прези

Презиме и име писца,

28369

94.42/107.1

НАСЛОВ ДЕЛА

НАСЛОВ ДЕЛА

Одлуке другог избора Антона
Белић Кар. Београд. Глас. Београд

Место и год. издања

Место и год. издања

Hauptzeit: 2327

ГРАДСКА БИБЛИОТЕКА
„РАД ЈЕ ДОМАНОВИЋ“
ПЕСКОВАЦ *а*

ЧУВАЈТЕ КЊИГУ!

209

34

ОДЛУКЕ ДРУГОГ ЗАСЕДАЊА

АНТИФАШИСТИЧКОГ ВЕЋА

НАРОДНОГ ОСЛОБОЂЕЊА ЈУГОСЛАВИЈЕ

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА

ГРАДА ПЕСКОВЦА

Бр.

22.249

Страна

940.42(947.4)

БЕОГРАД 1944

ЗДАЊЕ „ГЛАСА ЈЕДИНСТВЕНОГ НО ФРОНТА СРБИЈЕ“

1160
1161

ЧУВАЈТЕ КЊИГУ!
САДРЖАЈ

НАБАВЉЕНО 15-XI-48
Бр. инвентара 1152

I

**Развитак ослободилачке борбе народа Југославије
у вези са међународним догађајима**

Извештај Врховног команданта НОВ и ПОЈ ЈОСИПА БРОЗА - ТИТА на Другом заседању Антифашистичког већа народног ослобођења Југославије 29 новембра 1943 године.

II

Одлуке Другог заседања АВНОЈ-а

Декларација Другог заседања Антифашистичког већа народног ослобођења Југославије.

Одлука о врховном законодавном и извршном народном претставничком телу Југославије и о Националном комитету ослобођења Југославије, као привременим органима Врховне народне власти у Југославији за време народно-ослободилачког рата.

Одлука о одузимању права законите владе Југославије такзваној југословенској влади у иностранству и о забрани повратка у земљу краљу Петру II Карађорђевићу.

Одлука о изградњи Југославије на федеративном принципу.

Одлука о одобравању одлука, наредба и изјава Извршног одбора АВНОЈ-а и Врховног штаба НОВ и ПОЈ.

Одлука о увођењу у НОВ и ПОЈ назива маршала Југославије.

Одлука о признању и захвалности Народно ослободилачкој војсци.

III

Одлуке претседништва АВНОЈ-а

Одлука о додељивању назива маршала Југославије Врховном команданту НОВ и ПОЈ Јосипу Броз-Титу.

Одлука о именовању Националног комитета ослобођења Југославије.

О Одлука о прикључењу Словенског Приморја, Бенешке Словеније и хрватских јадранских острва Југославији.

Одлука о образовању државне комисије за утврђивање злочина окупатора и њихових помагача.

РАЗВИТАК ОСЛОБОДИЛАЧКЕ БОРБЕ НАРОДА ЈУГОСЛАВИЈЕ У ВЕЗИ СА МЕЂУНАРОДНИМ ДОГАЂАЈИМА

Извештај Врховног команданта Народно-ослободилачке војске и партизанских одреда Југославије Јосипа Броза-Тита на Другом заседању Антифашистичког већа народног ослобођења Југославије 29. новембра 1943 год.

I

Наша народно ослободилачка борба може се поделити у четири етапе свог развитка и то:

Прво, на капитулацију Југославије и почетак народног устанка, који је у свом зачетку примио облике формирања многобројних партизанских одреда за борбу против окупатора;

Друго, прерастање партизанских одреда у регуларне војне јединице, батаљоне, бригаде и дивизије и стварање Народно ослободилачке војске Југославије;

Треће, прерастање Народно ослободилачких одбора у праву народну власт и стварање Антифашистичког већа народног ослобођења Југославије, и

Четврто, на етапу у којој се сада налазимо а то је — претварање Антифашистичког већа народног ослобођења Југославије из опште партиског тела у највише законодавно тело и стварање Националног комитета народног ослобођења Југославије, као привремене народне владе.

Прва етапа. Узроци тако брзе капитулације Југославије и поробљавање наше земље од стране немачких, талијанских, мађарских и бугарских освајача, данас су већ сасвим јасни већини нашег народа. Двадесетогодишње угњетавање народа Југославије, као што су Хрвати, Македонци, Словенци и други, од шакe великопрских хегемониста; даље, нечувена корупција владајућих кругова унутар земље и њихово повезивање у иностранству са најреакционарнијим круговима, а нарочито немачким и италијанским у циљу одржања на власти, затим нечувено издајство и шпијунажа у нашој војсци, а нарочито у генералштабу — све су то били узроци катастрофалног и срамног пораза југословенских армија у рату. Тај је пораз имао катастрофалне последице за народе Југославије.

је. Краљ и влада, заједно са групом људи који су били одговорни за такву судбину наше земље, побегли су у иностранство. Југославија је била раскомадана и постала је пленом таквих освајачких пљачкаша, каквих не познаје историја. У земљи је настао нечувен терор и истребљивање не само најнапреднијих људи, него истребљивање читавог српског становништва у Хрватској, Босни и Херцеговини, Војводини, словеначког становништва у Словенији итд. Немачки и талијански освајачи довели су у Хрватској на власт крваве усташке звери, а у Србији најогавнијег издајника Недића, помоћу којих су почели извршавати свој паклени план истребљења Славена на Балкану. У тој тешкој, са сигурношћу могу рећи најтежој ситуацији у историји наших народа, нашла се једна једина организација у нашој земљи, која се 20 година налазила такође изван закона и била прогоњена од свих властодржаца у Југославији, а која је све своје искуство и организаторске способности, све своје опробане борце, ставила у службу свог поробљеног народа. Једино је Комунистичка партија била та, која је повела народ на оружани устанак, која није клонула духом, већ је високо дигла заставу ослободилачке борбе и која је до данас у тој борби, заједно са својим народом, устрајала. (Бурно одобравање. Повици: „Живела Комунистичка партија!“)

Почели су се стварати партизански одреди, најпре у Србији, Босни и Херцеговини, па онда општи народни устанак у месецу јулу у Црној Гори, затим ширење партизанског покрета у Хрватској, Словенији итд. Све је то показало да је наша земља, иако поробљена, остала непокорена, и да су наши народи спремни допринети и највеће жртве за своје ослобођење. Малени, скоро голоруки партизански одреди почели су брзо расти и развијати се у крупне јединице, које су отимале од непријатеља оружје, задавале непријатељу све јаче и јаче ударе и показале да се не могу уништити упркос свим немачким, талијанским и осталим освајачким снагама, које су биле упућиване у борбу за угушивање партизанског покрета у разним крајевима земље. (Бурно одобравање. Пљесак).

Одолевајући тако свим навалима непријатеља и претварајући се све више у крупне партизанске јединице, одлуком Врховног штаба у јесен 1942 г., партизански одреди формирани су у регуларне војне јединице, тј. створена је Народно ослободилачка војска Југославије. (Бурно одобравање. Пљесак).

Настаје друга етапа у народно ослободилачкој борби. Створене су бригаде, дивизије и корпуси, ослобођена су читава подручја од непријатеља и њихових усташких и четничких

слугу. Наша млада Народно ослободилачка војска показала је одмах, испочетка, да је способна решити и најтеже задатке. Ослобођени су многобројни градови на пример: Ливно, Гламоч, Мркоњић-град, Јајце, Кључ, Бихаћ, Крупа, Слуњ итд. Стварањем Народно ослободилачке војске настао је нови полет устанка у крајевима где је до тада владало релативно затишје.

У том раздобљу народно ослободилачка борба добија све стабилнији облик, а самим тим и поверење све ширих народних маса у свим крајевима Југославије.

Народно ослободилачки одбори, који су се до тада стварали на ослобођеној територији, почели су се стварати и на послушаној, па чак и на окупираној територији, јер је та нова клица народне власти у народу постајала све популарнија и народ се према њој односио са све већим поверењем. Док су испочетка Народно ослободилачки одбори били стварани више као помоћни органи партизанских одреда у вођењу ослободилачког рата, у време стварања Народно ослободилачке војске, ти се одбори претварају у једину и праву народну власт. (Пљесак). Пред њих су се сада постављали и многи други задаци осим помагања партизанским јединицама и Народно ослободилачкој војсци. Настаје трећа етапа, која је нужно наметнула стварање једног јединственог општепартиског народног тела које ће бити централни орган и које ће ујединити све те и стварати нове Народно ослободилачке одборе.

Сазвана је историска скупштина Антифашистичког већа народног ослобођења Југославије у Бихаћу. На тој су скупштини донете велике и важне одлуке. Створен је по први пут, после окупације наше земље, један централни политички орган од претставника свих народа Југославије. По први се пут састало једно народно претставништво, које је поникло из самог народа, и то у најтежим часовима његове историје и пред којим је Врховни штаб могао да одговара за свој дотадашњи рад.

Стварање Антифашистичког већа народног ослобођења Југославије јесте једна од највећих тековина наше народно ослободилачке борбе до тог времена. Положени су темељи на којима се гради једно ново, праведније уређење у земљама Југославије, положени су темељи на којима се ствара истинско братство и равноправност свих народа Југославије, темељи једне праве, истински демократске, народне владавине. (Бурно одобравање. Пљесак). Стварањем Земаљског антифашистичког већа Хрватске, а још пре тога стварањем словеначке Ослободилне фронте и њеног извршног органа, почели

су се спроводити у пракси принципи о равноправности народа Југославије, почеле су се остваривати вековне тежње појединих народа Југославије да сами собом управљају. (Одобравање. Пљесак).

У току године дана, откако је основано Антифашистичко веће народног ослобођења Југославије, догодиле су се велике промене не само у нашој земљи, већ и читавом свету. Ми смо, нарочито у току ове године дана, морали водити тешке и кржаве борбе са окупаторима. Пред нашу Народно ослободилачку војску били су постављени велики, али часни задаци. У раздобљу од шест месеци, од јануара па све до месеца јула 1943 године, ми смо пребродили две велике непријатељске офанзиве, четврту и пету, које су биле предузете с циљем да униште нашу Народно ослободилачку војску и поново окупирају нашу Ослобођену територију. То су била тешка искушења за нашу Народно ослободилачку војску. Издржали смо огромне напоре у којима су синови наших народа показали таква нечувена јунаштва и самоодрицања, са којима ће се всковима поносити покољења наших народа. Без обзира на огромну бројчану и техничку надмоћност непријатеља, њему није успело да уништи језгро наше Народно ослободилачке војске. (Поклици: „Живела наша војска!“) Напротив, он је претрпео огромне губитке, а ми смо том тешком и крвавом борбом стекли пред читавим напредним светом велике симпатије и дивљење с једне стране, а с друге, — по први пут су Савезници почели признавати нашу Народно ослободилачку војску тиме, што су послали у Врховни штаб народно ослободилачке војске и партизанских одреда Југославије своју војну мисију. (Пљесак). У току тих великих борби, нарочито у току пете офанзиве, ми смо претрпели тешке губитке. Пале су хиљаде најбољих синова наших народа. Међу њима се налазе и чланови Извршног одбора Антифашистичког већа народног ослобођења Југославије, Нурија Поздерац, Веселин Маслеша, Сима Милошевић и неколико чланова АВНОЈ-а. То су тешки и ненадокнадиви губитци. Одајмо почаст овим славним синовима нашег народа, који су дали своје драгоцене животе за бољу и сретнију будућност народа Југославије. (Присутни устају и ћутањем одају почаст палим борцима. Громки поклици. „Слава им!“)

Требало је пролити потоке драгоцене народне крви, требало је да десеци хиљада најбољих синова наших народа положе своје животе у току двогодишње неједнаке борбе са непријатељем, да би на крају истина о стварном положају у Југославији прокрчила себи пут пред светском јавношћу. Можда никада ни један мали народ није тако скупо дошао

до тога да увери светску јавност да је крв која је проливена у Југославији његова крв, а не оних срамних издајника чије поглавице уживају гостопримство у савезничким земљама.

Једна нечувена превара читаве поштене светске јавности раскринкана је у периоду ове године дана. Издајничка лондонска влада преко две године варала је читави свет тиме што је говорила, да борбу у Југославији води њезин министар Дража Михаиловић. Да би иронија била још већа, четничке банде на челу са тим министром—издајником, водиле су кроз читаво то време и још данас воде борбу против Народно ослободилачке војске и партизанских одреда, на страни окупатора. Али те покварењаке ништа није сметало да у исто време прикажу успехе Народно ослободилачке војске својим успесима. (Повици негодовања, комешање међу делегатима). За време четврте офанзиве издајник Дража Михаиловић (повици: „Доле издајници!“) направио је споразум са Немцима, Талијанима и усташама, да заједно задају смртни ударац нашој Народно ослободилачкој војсци. Многобројни документи, који су нам пали у руке за време наше офанзиве против четника Драже Михаиловића, јасно откривају тај паклени план и нечувену издају тих народних изрода. Као што је већ нашој јавности познато, за време великих и славних борби на реци Неретви и код Горњег Вакуфа, Дража Михаиловић је сакупио сву своју војску у Србији, Санџаку, Црној Гори, Херцеговини и Источној Босни, свега око 18 000 четника, и довео их на Неретву да би нам ту забили нож у леђа. Наше славом овенчане I, II, III и VII дивизија и јединице IX Далматинске дивизије разбиле су не само Немце, усташе и Талијане на реци Неретви, већ су прешле и у одлучну офанзиву против четника Драже Михаиловића гонећи га од Неретве до Колашина, где су му задале коначан ударац и ликвидирале његове четнике као неку озбиљну војничку снагу.

Све ђу то чињенице које издајничка избегличка лондонска влада није могла заташкавати пред светском јавношћу. Тако је превара била коначно откривена.

Услед догађаја изван наше земље, тј. услед победа славне Црвене армије на Источном фронту и разбијања елитних Хитлерових армија; (Повици: „Живела непобедива Црвена армија!“, „Живео друг Стаљин!“), створени су били услови за победе осталих Савезника, Енглеске и Америке у Африци, створени су били услови за искрцавање Савезника на Сицилију и на крају у Италију и за капитулацију главног Хитлеровог партисера, фашистичке Италије. Овде морам да нагласим, да је код избацавања Италије из строја велику улогу

одиграла и наша Народно ослободилачка војска, која је читаво време у току овога рата приковала уз себе 16—20 талијанских дивизија. Још до капитулације Италије, јединице наше Народно ослободилачке војске, прешавши поновно у офанзиву после пете офанзиве непријатеља, ослободиле су скоро читаву Источну Босну, већи део Централне Босне и Босанску Крајину. (Бурно одобравање. Пљесак).

Капитулацијом Италије и разоружањем десет италијанских дивизија у нашој земљи, наша је Народно ослободилачка војска дошла не само до великог наоружања, већ је и сама нарасла најмање за 80.000 нових бораца и ослободила нове велике пределе у Далмацији. Словенији итд. На тај су начин створени услови за нове победничке операције јединица Народно ослободилачке војске с једне стране, а с друге стране наша Народно ослободилачка војска стекла је код Савезника глас озбиљног војничког фактора с којим данас рачунају не само Савезници као с својим савезником, него и фашистички освајачи као с противником, који веже уз себе велики број њихових дивизија. (Бурно одобравање. Пљесак). После капитулације Италије дошло је до невиђеног полета народног устанка у Далмацији, Словенији, па и у осталој Хрватској. Тако данас нема више ни једне области у Југославији где се није распламсао пламен народног устанка. (Пљесак). До 1 новембра ове године ослобођени су огромни нови простори наше земље. Ослобођен је велики део Далмације са острвима, велики део Хрватског Приморја, велики део Словеније, Босанске Крајине, читава Источна Босна, велики део Централне Босне, читав Санџак, велики део Црне Горе и један део Херцеговине.

Неколико наших дивизија већ су прешле границу између Санџака и Србије (пљесак) и почеле поновно ослобађати српски народ од немачких и бугарских освајача, Недићеве војске и четничких банди Драже Михаиловића. Једна од врло значајних чињеница јесте да су наше партизанске снаге у Македонији у последње време постигле знатне успехе и већ по други пут заузеле Кичево, Дебар и тако створиле услове за још јаче развијање партизанског покрета у Македонији. (Пљесак). Партизански покрет у Македонији уско је повезан са партизанским покретом у Албанији и Грчкој и у исто време јавља се као озбиљна подршка у развијању партизанског покрета и у самој Бугарској. (Пљесак).

Један од најлепших успеха нашег народног устанка, који има велики историски значај, јесте ослобођење Истре и Словенског Приморја после капитулације Италије. (Бурно одобравање. Пљесак). 20-догишње ропство словенског и хрват-

ског народа није могло, упркос свим напорима фашиста, одузети нашој поробљеној браћи њихово национално обележје и ослабити њихове тежње за сједињењем са својом браћом и осталим народима Југославије.

Као што се већ из напред изложеног види, ситуација се у Југославији и у свету, нарочито последње године, потпуно изменила. Захваљујући победама Црвене армије, Хитлерова ратна машина стоји пред катастрофом, а победа над овим највећим непријатељем човечанства већ није далеко. У току ове године дана распао се фашистички блок. Италија је избачена из строја. Код Хитлерових сателита влада још већа забуна и распадање. Односи између Савезника, Совјетског Савеза, Енглеске и Америке, постају све чвршћи (пљесак), што је нарочито дошло до изражаја на Московској конференцији претставника ових трију великих савезничких сила. Све ове чињенице имају огромни значај и за нашу народно ослободилачку борбу. Вера у блиску победу и коначно ослобођење наших народа испод окупаторског јарма захвата све шире слојеве народа Југославије, што се изражава у масовном приливу нових бораца у Народно-ослободилачку војску, што се изражава у приступању нашој народно ослободилачкој борби многих истакнутих политичких, културних и јавних радника у свим земљама Југославије. Све то утиче, с друге стране, на све бржи распад марионетских државних апарата Павелића и Недића, и на тај начин на слабљење окупаторских позиција у нашој земљи. (Пљесак).

Но једно се није изменило ни у току последње године дана, упркос свим тим чињеницама које смо напред навели, а то је политика издајничке избегличке владе, која се сада налази у Каиру и која, нажалост, још увек важи пред нашим Савезницима као легитимни претставник народа Југославије. Немам намере да у овом кратком извештају улазим у детаље у то зашто је то тако, зашто Савезници трпе ту владу која нема никаквог ослонаца у нашем народу, јер сарађује преко свог министра Драже Михаиловића са окупатором већ две и по године против наше Народно ослободилачке војске, односно против народа Југославије, која је изразито реакционарна и великосрпска, што се нарочито види из њеног састава, јер у њој учествују такви људи, као што је познати шестојануарац Пера Живковић и други. Али једно могу казати: нема ни једног борца у Народно ослободилачкој војсци и партизанским одредима, ни једног родољуба, који учествује у данашњој дивовској борби, који не би осетио бол у срцу, који не би осетио огорчење сваки пут, када помисли да та

влада, која има на души толико злочина и која спада на листу ратних криваца, још увек седи и ужива гостопримство наших Савезника. (Бурно одобравање. Пљесак). Нама је врло добро познато, да та влада чини све што може да се на било који начин прокријумчари у нашу земљу, а то исто вреди и за краља, пре но што народ рекне своју одлучну реч о њиховој судбини. Ми знамо и то, да постоје у иностранству извесни реакционарни кругови који подупиру ту владу и краља у њиховим настојањима. Али ми знамо и то, да огромна већина напредних демократских елемената у савезничким земљама искрено жели да наш народ сам одлучи о својој судбини и створи такво државно уређење, какво нађе за потребно. (Повици: „Тако је!“ Бурно одобравање. Пљесак).

Нас су клеветали и још клевећу са свих страна, али по јединственом плану. Сви окупатори, њихови квислинзи — продане издајнице, усташе, недићевци, четници Драже Михаиловића у земљи и њихови господари у иностранству — говорили су и говоре да је наша народно ослободилачка борба у Југославији чисто комунистичка ствар: болшевизација земље, покушаји комуниста да узму власт, укидање приватне својине, уништење цркве и вере, уништење културе итд., итд. Ове су клевете старе и отрцане. Оне су поникле у Гебелсовој кујни и сада су постале глајхшалтована храна, којом Гебелсови истомишљеници хране становништво „Нове Европе“ и покушавају је експортирати и изван Европе. Али у те лажи мало ко више верује, а најмање народи Југославије. Наша борба за опстанак сувише је крвава и тешка, много и премного су наши народи у току ове три године препатили, да би их се могло таквим отрцаним клеветама скренути с пута ове велике и славне борбе за независност, за бољу и сретнију будућност. Прошла су она времена, када је шака реакционара приписивала, понекад с успехом, комунистима Југославије такве и сличне ствари, да би их изоловала од народа. Кроз ову велику ослободилачку борбу народи Југославије су се уверили, да су комунисти највернији синови свог народа, увек спремни на највеће жртве за његову срећу. (Одобравање. Пљесак. Повици: „Живела Комунистичка партија!“).

У вези са свим тим, а нарочито са развитком свеопштер народног устанка, у вези с ослобођењем све већих територија, у вези са све већим задацима који се постављају пред наше народе и у вези са развојем догађаја у иностранству, потребно је благовремено предузети све мере за даље успешно развијање народно ослободилачке борбе; потребно је предузети све мере, да би наши народи осигурали себи такво

државно уређење, које би се заснивало на братству и равноправности свих народа Југославије, и које би гарантовало истинску слободу и демократију свим слојевима друштва. (Бурно, дуготрајно одобравање. Повици: „Тако је!“).

Кроз 23 године монархија се потпуно компромитовала код народа. Она није била носилац демократских начела, већ диктатуре најреакционарније клике. Монархија није била спона за братство народа Југославије и темељ за стварање снажне народне заједнице. Монархија је била носилац велико-српске хегемоније и угњетавања других народа. (Бурно одобравање. Повици: „Тако је!“) Покојни краљ Александар је 1929 године распустио парламенат и увео војну диктатуру. Увео је режим терора и насиља. Краљ Петар II постао је одмах испочетка центар око кога се окупљало све оно реакционарно, што је упропастило нашу земљу. Још више, он је све време подржавао и још увек подржава најсрамнијег издајника Дражу Михаиловића и његове војводе. О томе има стотине и хиљаде доказа и то знају сви наши народи. У вези с тим, само републикански демократски облик владавине може спречити да се нашим народима не десе никад више сличне несреће. (Дуготрајно бурно одобравање).

Таква је ситуација у четвртој етапи развита наше народно ослободилачке борбе. И доследно томе, нашем народном претставништву намеће се дужност да предузме све потребно и оправда поверење огромне већине слободољубивих народа Југославије. На овој четвртој етапи, у вези с унутрашњим и спољним догађајима, намеће се потреба стварања таквих народних органа, политичких и законодавних, као и извршних, који из њих проистичу, а који ће бити кадри да савладају све тешкоће у овој ситуацији и који ће достојно репрезентовати народе Југославије, како у самој земљи, тако и изван ње, који ће бити способни спречити сваки покушај, дошао он било с које стране, који би ишао за тим да онемогући стварање тежњи за које је наш народ пролио толико крви у овој великој ослободилачкој борби. Данас је потребно да Антифашистичко веће народног ослобођења Југославије постане заиста највише законодавно и извршно тело народа Југославије. Данас је већ дошло време да се створи један извршни орган у форми једне привремене владе, који ће бити способан да руководи свим пословима које мора да врши једна права народна влада. (Бурно одобравање. Делегати устају, сва се сала пролама од плескања).

Ми данас имамо АВНОЈ који је створен пре годину дана. У томе Антифашистичком већу заступљени су сви народи Ју-

гославије. У њему су заступљени сви слојеви нашег друштва. По први пут у својој историји наши народи шаљу у тај свој орган претставнике који су изникли из њихове средине, које они слободно бирају и у које они имају заиста пуно поверење.

Ово што ми сада овде чинимо, крупан је догађај у историји наших народа. То је такође крупан догађај и у односу према иностранству, у односу према нашим Савезницима, јер тиме наши народи кроз своје претставиштво јасно и одлучно изражавају своју вољу. (Пљесак). Разуме се, такав крупан корак једнога народа, као што је стварање његовог највишег извршног органа, у конкретном случају стварање Националног комитета ослобођења Југославије, може у првом моменту наићи и на евентуалне сметње и на неразумевање, чак и код наших Савезника у иностранству. То је нарочито због тога што у иностранству постоји још нека тобожња југословенска влада. Али у току ове две године и девет месеци тешке и крваве борбе за своју слободу и независност, народи Југославије стекли су право да сами одлучују о својој судбини, а то право стоји потпуно у складу с Атланском повељом. (Бурно одобравање. Пљесак). Ми смо уверени, да наши Савезници неће криво схватити овај историски корак наших народа, већ, напротив, да ће Савезници и сами све учинити да нашем народу пруже моралну и материјалну помоћ и подршку и преко претставника које је народ сам у земљи изабрао. (Пљесак).

II

А сада неколико речи о нашој славној Народно ослободилачкој војсци. Могу смело тврдити да је стварање народне војске, под таквим условима под којима се стварала наша, јединствен пример у историји. Из голоруких партизанских одреда, без икаквих фабрика оружја и муниције, без магацина и разних војних резерви намирница, без ичије помоћи било с које стране, створена је армија од близу четврт милиона, али не у мирном периоду, већ у периоду најстрашније и најкрвавије борбе, које су икада народи Југославије водили. То је тековина на коју народи Југославије могу бити поносни и на коју ће бити поносна будућа њихова поколења. (Бурно одобравање. Пљесак).

Стварање наше Народно ослободилачке војске, и још под таквим условима, био је веома тежак посао. Ми нисмо имали војних академија и школа, ми нисмо имали официрских кадрова. Све се то стварало и рађало у процесу саме борбе. Првог маја 1943 године Врховни штаб НОВ и ПОЈ

издао је декрет о увођењу официрских и подофицирских чинова у нашој Народно ослободилачкој војсци. (Пљесак). Сељаци и радници, студенти и остала народна интелигенција, који су расли и развијали се у народно ослободилачкој борби, постали су официри наше Народне армије. То су најбољи синови наших народа, које су истакли из своје средине сами борци. На такве своје официре и подофицире могу бити поносни сви народи Југославије. Овде је потребно споменути, да су сви они официри бивше југословенске војске, који су од самог почетка ступили у наше редове и ако бројчано мало, заузели достојно место у нашој војсци. Разуме се да би тај број био већи, да велики број југословенских официра није пао у немачко ропство и тако им је онемогућено да учествују у народно ослободилачкој борби. Врховни штаб унапредио је и произвео преко 5000 официра. И ја, у име Врховног штаба и НОВ и ПОЈ овде молим потврду, овог високог народног претставништва, декрета од 1 маја 1943 године и декрета од 1 новембра 1943 године о произвођењу и унапређењу официра Народно ослободилачке војске Југославије. (Бурно одобравање. Поклици: „Тако је!“)

Врховни штаб НОВ и ПОЈ донео је декрет о увођењу ордена и то: 1.) орден НАРОДНОГ ХЕРОЈА, 2.) орден ПАРТИЗАНСКЕ ЗВЕЗДЕ првог степена, 3.) орден ПАРТИЗАНСКЕ ЗВЕЗДЕ другог степена, 4.) орден ПАРТИЗАНСКЕ ЗВЕЗДЕ трећег степена, 5.) орден НАРОДНОГ ОСЛОБОЂЕЊА, 6.) орден ЗА ХРАБРОСТ, 7.) медаља ЗА ХРАБРОСТ, 8.) орден БРАТСТВА И ЈЕДИНСТВА. Ја молим високо народно претставништво да потврди овај декрет Врховног штаба о увођењу ордена у Народно ослободилачкој војсци од 15 августа 1943 године. (Пљесак).

Организација наше народно ослободилачке војске још није завршена. Ми смо до данас формирали осам армиских корпуса, који имају сав потребан војнички и политички кадар. Али прилив нових бораца је сваким даном све већи. Стварају се нове бригаде и дивизије, ствараће се и нови корпуси. До сада је стварање наше народно ослободилачке војске било углавном на добровољној бази. Али, од сада, када ће наши народи имати свој извршни орган, Национални комитет ослобођења Југославије, дужност овог извршног органа биће и та, да изда декрет о општој војној обавези свих грађана ове земље од 18—50 године. (Бурно одобравање. Поклици: „Тако је!“) Разуме се да ће се при томе задржати право свакога, који жели да ступи добровољно у нашу војску и изван овог доба старости. У исто време Национални

комитет ослобођења Југославије мораће дати изјаву о свим оним војницима и официрима, који би се и у будуће налазили на страни Немаца, било у хрватској војсци или у којим другим јединицама.

У вези са конференцијом трију великих савезничких сила у Москви постало је актуелно да се наше народно претставништво изјасни о многим важним питањима, која интересују наше народе, као: а) питање ратних злочинаца, б) питање бродова ратних и трговачких, које је Италија, при окупацији наше земље, одузела нашем народу, в) питање наших интернираца у Италији и другим земљама, г) питање опљачкане народне имовине од стране италијанских окупатора и враћање исте поново нашем народу. Све су то важна и хитна питања која треба да се што пре реше. (Одобравање. Пљесак.)

Као што је напред споменуто, у месецу мају 1943 године дошла је у Врховни штаб делегација енглеске Врховне команде у Каиру. Већ пар дана пре тога спустила се је једна слична делегација код Главног штаба Хрватске. Те су делегације имале задатак да успоставе контакт с Народно ослободилачком војском Југославије и да припреме терен за дашиљање једне главне делегације при Врховном штабу НОВ и ПОЈ, на челу с једним енглеским генералом. Врховни штаб се је сложио са слањем једне такве делегације. И у месецу септембру ове године у наш штаб је дошла енглеска војна мисија од неколико виших официра, на челу са бригадним генералом Макленом, који је имао пуномоћје Врховног команданта на Блиском Истоку, Вилсона. (Пљесак.) У акредитивном писму Врховног команданта Вилсона, наведена је сврха доласка те делегације и то — успостављање што тешњих односа између наше Народно ослободилачке војске и енглеских снага, организација слања ратног материјала нашој Народно ослободилачкој војсци и координација војних операција. (Пљесак.)

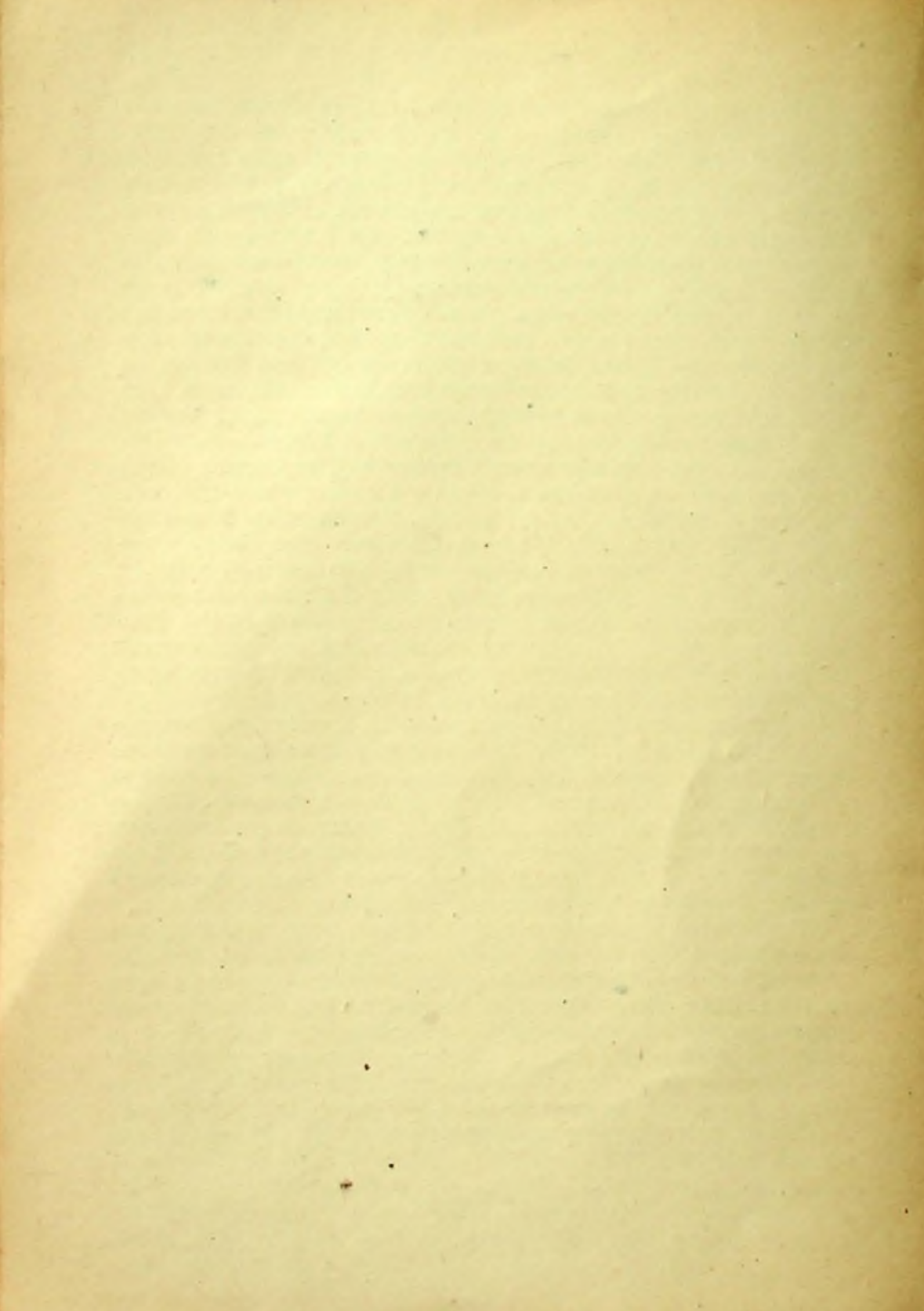
Савезници су нам већ од месеца јула почели слати изван ратни материјал помоћу авиона, али у незнатној количини, што је било разумљиво због тога што су једино сретство транспорта били авиони. Ослобођењем Далматинске обале и острва пружио се могућност примања већих количина материјала за нашу војску и, заиста, Савезници су нам послали бродовима већу количину ратног материјала и намирница. У изгледу је да ћемо морским путем, добити још веће количине ратног материјала, који нам је потребан за вођење рата. Разуме се нама је данас потребно и тешко савремено наоружање, као што су тенкови и авиони. У том правцу Врховни штаб НОВ и ПОЈ предузео је извесне кораке код Савезника. (Пљесак.)

Пошто је Врховни штаб НОВ и ПОЈ успоставио контакт са Савезницима — они се све чешће обраћају њему и у питањима, која нису више чисто војничке природе, већ политичка питања и која спадају у компетенцију владе. С друге стране, Врховни штаб односно Врховни командант, такође је упутио Савезницима извесне захтеве и молбе, које у нормалним приликама, при постојању владе, спадају у њену компетенцију. Врховни штаб је већ упутио у Италију једну делегацију за примање ратног материјала, ради организације и примања наших заробљеника и интернираца и њиховог репатрирања у своју домовину. Даље је Врховни штаб већ поставио пред Савезнике захтев да се врате ратни и трговачки бродови, које је Италија отела нашем народу. (Бурно одобравање.) Такође је поставио питање наших интернираца и заробљеника. Поставио је питање испоручивања нашој војсци тешког савременог наоружања, тенкова, авијације и друго, као и стварање поморске и авионске базе у Италији. У вези са свим тим Врховни штаб НОВ и ПОЈ, уз пристанак енглеске Врховне команде у Каиру, упутио је једну своју делегацију, која ће тамо, на лицу места, покушати да реши сва та питања.

Из свега тога се види колико је потребно и важно формирање привремене владе, која би могла већину тих питања решавати и у иностранству иступати као једини легитимни и прави претставник народа Југославије.

Врховни штаб је успео успоставити контакт са Савезницима, тј. са Енглеском и Америком, чији се претставници војске налазе код нас, док се сада ради на томе да дођу и претставници Совјетског Савеза (Бурно одобравање. Поклици: „Живео Совјетски Савез!“). Жеља је свих наших народа, као и наше војске, да се што пре успостави веза са овом великом братском државом, у коју народи Југославије имају највеће поверење као у свог највећег заштитника.

Борба наших народа и сјајни успеси, које су они постигли на бојном пољу помоћу своје славне Народно ослободилачке војске и партизанских одреда, створили су нам пред читавим напредним светом велике симпатије, створили су све услове, да наши народи успеју остварити своје тежње — слободну, истински демократску, братску, федеративну Југославију. (Дуготрајно и бурно одобравање. Делегати устају. Овац је другу Титу, поклици: „Живео наш вођа друг Тито!“, „Живело братство свих народа Југославије!“, „Живела наша славна војска!“)

ОДЛУКЕ ДРУГОГ ЗАСЕДАЊА АВНОЈ-а

ДЕКЛАРАЦИЈА

Другог заседања Антифашистичког већа народног ослобођења Југославије

У току две и по године непрекидне народно ослободилачке борбе против окупатора и његових помагача, народи Југославије постигли су крупне и одлучујуће успехе како у унутрашње-политичком тако и у спољно-политичком погледу. После сваког непријатељског покушаја да разбије нашу Народно ослободилачку војску, наша се војна сила повећала, изнутра учвршћивала и војно стручно подизала. Што се непријатељ више трудио да угуши ослободилачки покрет наших народа, то су се чвршће народне масе збијале у том покрету око Врховног штаба и прослављеног народног вође друга Тита, око Антифашистичког већа народног ослобођења Југославије и око националних политичких претставника појединих народа Југославије. Стално се повећавала наша ослобођена територија, расле су наше материјалне резерве и повећавали извори за снабдевање за нашу Народно ослободилачку војску и становништво.

Упоредо са тим развијали су се органи народне власти и разни привредни и управни органи у служби те власти.

Признање крупних успеха наше народно ослободилачке борбе у иностранству са једне стране, а с друге стране потпуно разоткривање улоге избегличке југословенске „влада“ поставили су пред руководеће органе нашег народно ослободилачког покрета потпуно нове задатке. Настала је потреба да се сви ти успеси систематски учврсте и искористе за даље успешно вођење наше народно ослободилачке борбе.

У вези с тим чињеницама Антифашистичко веће народног ослобођења Југославије, на свом Другом заседању одржаном 29 новембра 1943 године

к о н с т а т у ј е :

I

1. Две и по године наше народно ослободилачке борбе доказале су читавом свету да су народне масе Југославије одлучно и чврсто кренуле путем оружаног отпора против окупатора, путем који је нашим народима показала Комунистичка партија Југославије и којим су заједно са њом ишле све истински родољубиве снаге и политичке групе наших народа. Огромна већина народних маса Југославије сврстала се у народно ослободилачке редове и активно подупрла своју Народно ослободилачку војску. Заједно са тим масама активно су учествовали у народно ослободилачком покрету и његовим органима сви родољубиви поштени функционери из свих политичких партија и група и домољубивих организација. Све то подједнако вреди за све народе Југославије. Својом активношћу у народно ослободилачком покрету народне су масе Југославије отворено и гласно изразиле свој протест против издајника, реакционара и шпекуланата у земљи и иностранству, који су се насиљем и преваром држали на власти у старој Југославији, па сада поново покушавају — опирајући се на најреакционарније кругове — да се дочепају власти помоћу издаје, преваре и шпекулације. Али сви ти покушаји не могу сакрити чињеницу, да је у току народно ослободилачке борбе створен потпуно нов однос политичких снага у нашој земљи, те да мора такође и у њеној управи и државном вођству тај нови однос снага бити на одговарајући начин изражен.

2. Један од најважнијих извора снага наше народно ослободилачке борбе јесте чињеница, да су јединствени народно ослободилачки покрет народа Југославије и његова Народно ослободилачка војска израсли из ослободилачких покрета свих наших народа. Народима Југославије за њихову борбу против окупатора нису били потребни претходни споразуми о равноправности итд. Они су се латили оружја, почели ослобађати своју земљу и тиме себи не само стекли, него и осигурали право на самоодређење, укључујући право на отцепљење или уједињење с другим народима. Све снаге које учествују у народно ослободилачком покрету од првог дана признају нашим народима сва та права. И баш због тога, народи Југославије још су се тешње повезали у заједничкој борби. Кроз две и по године херојске борбе против окупатора и њихових помагача у народним масама Југославије скришени су остаци великосрпске хегемонистичке политике, разбијени су покушаји да се у наше народе убаци међусобна

мржња и неслога, а истовремено су поражени и остаци реакционарног сепаратизма. Тиме су створени не само материјални и општеполитички, него и сви морални услови за стварање будуће братске, демократске, федеративне заједнице наших народа, нове Југославије изграђене на равноправности њених народа. И због тога, управо данас, када стоје пред коначним истеривањем окупатора из своје земље, народи Југославије оправдано захтевају да се успостави такво државно вођство, које ће и по свом саставу и по свом програму бити јемство да ће свим народима Југославије у федеративној Југославији бити и стварно осигурана истинска равноправност.

3. Успеси наше народно ослободилачке борбе пренели су славу наших народа у читавом свету, разбили су лажне представе које су посејали непријатељи наших народа и снажно учврстили међународне политичке позиције Југославије и њених народа. Велики удео наших народа у општој борби против фашистичких освајача данас је већ признат од свих снага антихитлеровског блока. Али то није довољно. Народи Југославије с правом траже од Савезника и свих својих пријатеља да буде призната не само њихова борба против окупатора него и њихова слободна демократска воља. Народи Југославије с правом траже да буде укинута потпора која се у иностранству донекле још даје издајничкој, избегличкој југословенској „влади“ и клици око ње. У исто време народи Југославије с правом захтевају да органи њихове народне власти, изникли из досадашње борбе, буду у иностранству признати и поштовани.

4. Док су народи Југославије две и по године својом крвљу натапали тло своје домовине, да би је ослободили од мрских освајача, реакционарна избегличка клика у иностранству, која се назива „југословенском владом“, урадила је све што је могла да би истргла оружје из руку наших народа. Лажима и клеветама заваравала је иностранство, покушавала да сакрије праву вољу народа Југославије, покушала да спречи сваку помоћ слободољубивих земаља нашим народима. Лажима и клеветама покушавала је да скрене наше народе са пута борбеног јединства, братске сарадње и слоге, са пута стварања нове, братске, њихове заједнице. Помоћу својих агената, а у првом реду Драже Михаиловића, та је влада систематски организовала братоубилачки рат у свима земљама Југославије у исто време док је клеветнички за то бацала одговорност на народно-ослободилачки покрет. Она носи сву одговорност за покоље и злочине које су вршили и још врше четничке банде, које службено носе име „Југословенска војска у отаџбини“. У исто време је радила на томе да завади

народе Југославије, да их нахушка на међусобно клање. У том издајничком послу такозвана војска те „влада“ — четници Михајловића — на живот и смрт се повезала са окупаторима и постала најјаче упориште фашистичких освајача у борби против наших народа. Та „влада“ била је у процесу сталног распадања. У садашњем њеном саставу остали су најзагрижљивији великосрпски елементи на челу са Дражом Михајловићем и Петром Живковићем, иако он формално није члан владе. То је влада отвореног братоубилачког рата и шовинистичког терора, влада службе фашистичким окупаторима, влада изразито антидемократска, која свесно ради на разбијању и цепању Југославије. Због тога народи Југославије са правом постављају захтев да се таквој југословенској „влади“ у иностранству и формално одузме право да их претставља.

5. Упоредо са владом носи одговорност за издајничку политику, уперену против основних интереса народа Југославије, и реакционарна противнародна монархистичка клика. У име краља Петра и монархије, великосрпске и друге реакционарне клике организовале су и вршиле најподлије злочине против властитих народа. Краљ Петар је кроз две и по године залагао сав свој ауторитет да би подупро издајнички, злочиначки рад издајника. Десио се јединствен пример издајства у историји: краљ је Врховни командант издајничких четничких банди Драже Михаиловића, које су саставни део окупаторске војске са којом се наши народи бију на живот и смрт. Пошто су пропали сви противнародни потхвати реакционарних издајничких елемената, краљ и монархија остали су последње уточиште, центар свих противнародних снага. Под заставом краља и монархије врше се најгнуснија издајства и најстрашнији злочини против наших народа. Потребно је, према томе, што народи Југославије траже, да се и у погледу краља и монархије предузму мере које одговарају њиховом односу према народно ослободилачкој борби.

II

Антифашистичко веће народног ослобођења Југославије, у име свих народа Југославије, које оно претставља као њихово врховно законодавно претставничко тело, изражава топле осећаје пријатељства, које народи Југославије гаје према народима Савеза Совјетских Социјалистичких Република, Велике Британије и Сједињених Америчких Држава, као и осећаје дивљења и признања за херојску борбу и славне победе Црвене армије на Источном бојишту и савезничких сувоземних, поморских и ваздухопловних снага над фашистичким освајачима.

Народи Југославије цене све знакове који показују да се у савезничким земљама данас све правилније оцењује борба, коју наши народи воде две и по године и улога која јој припада у заједничкој борби слободољубивих народа против фашистичке куге.

Народи Југославије прихватили су са захвалношћу прву помоћ у ратном материјалу, опреми и храни, која им је указана од стране Савезника. Они са радошћу поздрављају успостављање директних веза између Главног штаба савезничких оружаних снага Средњег Истока и Врховног штаба НОВ и ПОЈ, које су омогућиле почетак братске војничке сарадње између снага Народно ослободилачке војске и савезничких оружаних снага.

Народи Југославије са радошћу прихватају и поздрављају одлуке Московске конференције претставника влада СССР-а, Велике Британије и САД, које свима народима осигуравају право да сами по слободној израженој вољи реше питање свог унутрашњег државног уређења. Те одлуке од највеће су важности и за народе Југославије, који су својом упорном ослободилачком борбом показали своју вољу и спремност да своју заједничку домовину сами изграде на новим темељима истинске демократије и равноправности народа.

Народи Југославије ће продужити и још више појачати своју борбу за коначну пуну победу над фашистичким освајачима и одговориће својој дужности, коју осећају према заједничкој ствари за коју се боре сви слободољубиви народи света. Зато они очекују да ће њихови напори и прилог који они својом борбом и жртвама дају тој заједничкој ствари, бити до краја правилно цењени, те да ће савезничке владе у интересу заједничке ствари својим даљим одлукама олакшати народима Југославије да до краја испуне велику дужност коју су на себе драговољно преузели.

III

С обзиром на све те чињенице, Антифашистичко веће народног ослобођења Југославије, као највише и једино право претставништво воље свих народа Југославије

О Д Л У Ч У Ј Е :

1. да се Антифашистичко веће народног ослобођења Југославије конституише у врховно законодавно и извршно претставничко тело Југославије, као врховни претставник суверенитета народа и државе Југославије као целине и да се успостави Национални комитет

ослобођења Југославије као орган, са свим обележјима народне владе, преко којег ће Антифашистичко веће народног ослобођења Југославије остваривати своју извршну функцију;

2. да се издајничкој, југословенској избегличкој „влади“ одузму сва права законите владе Југославије, а напосе да претставља народе Југославије ма где и ма пред ким;

3. да се прегледају сви међународни уговори и обавезе које су у иностранству у име Југославије склопиле избегличке „владe“, у циљу њиховог поништења или поновног склапања односно одобрења и да се не признају међународни уговори и обавезе које би у будуће у иностранству евентуално склопила избегличка такозвана „влада“;

4. да се Југославија изгради на демократском федеративном принципу као државна заједница равноправних народа;

5. да се сви ти закључци формулишу у посебним одлукама АВНОЈ-а.

29 новембра 1943.

у Јајцу.

Антифашистичко веће народног ослобођења Југославије

Секретар:

Родољуб Чолаковић, с. р.

Претседник:

Д-р Иван Рибар, с. р.

О Д Л У К А

Другог заседања Антифашистичког већа народног ослобођења Југославије

О ВРХОВНОМ ЗАКОНОДАВНОМ И ИЗВРШНОМ НАРОДНОМ ПРЕТСТАВНИЧКОМ ТЕЛУ ЈУГОСЛАВИЈЕ И НАЦИОНАЛНОМ КОМИТЕТУ ОСЛОБОЂЕЊА ЈУГОСЛАВИЈЕ КАО ПРИВРЕМЕНИМ ОРГАНИМА ВРХОВНЕ НАРОДНЕ ВЛАСТИ У ЈУГОСЛАВИЈИ ЗА ВРЕМЕ НАРОДНО ОСЛОБОДИЛАЧКОГ РАТА

1.

У складу са чврстом вољом народа Југославије, да се из њихове слоге и јединства у борби против окупатора изгради нова, на националном братству и равноправности засно-

вана Југославија као заједничка домовина свих њених народа и захваљујући успесима јединствене Народно ослободилачке војске и партизанских одреда Југославије, која је под руководством Врховног штаба у самој борби ујединила све народно ослободилачке покрете народа Југославије, Антифашистичко веће народног ослобођења Југославије развило се — у време ослободилачког рата — у врховног претставника суверенитета народа и државе Југославије као целине.

2.

Одговарајући тој чињеници и степену развитка народно ослободилачке борбе у Југославији, у складу са принципима федеративног уређења братске, на демократској основи и националној равноправности изграђене Југославије, Антифашистичко веће народног ослобођења Југославије конституише се у врховно законодавно и извршно народно претставничко тело Југославије за време народно ослободилачког рата

3.

Антифашистичко веће народног ослобођења Југославије бира своје претседништво које се састоји од претседника, пет потпретседника, два секретара и најмање 40 чланова.

4.

Претседништво Антифашистичког већа народног ослобођења Југославије претставник је, у име Већа, народног и државног суверенитета Југославије и врши све његове функције, законодавне и извршне, у времену између заседања Већа, коме одговара за свој рад.

5.

Претседништво Антифашистичког већа народног ослобођења Југославије именује Национални комитет ослобођења Југославије.

6.

Национални комитет ослобођења Југославије је највиши извршни и наредбодавни орган народне власти у Југославији, преко кога АВНОЈ остварује своју извршну функцију.

7.

Национални комитет има сва обележја народне владе. За свој рад Национални комитет одговара Антифашистичком већу Народног ослобођења Југославије.

8.

Национални комитет састоји се из претседника, три потпретседника и одговарајућег броја повереника.

9.

Ова одлука ступа одмах на снагу.

30 новембра 1943

у Јајцу

Антифашистичко веће народног ослобођења Југославије

Секретар:

Родољуб Чолаковић, с. р.

Претседник:

Др. Иван Рибар, с. р.

О Д Л У К А

**Другог заседања Антифашистичког већа народног
ослобођења Југославије**

**О ОДУЗИМАЊУ ПРАВА ЗАКОНИТЕ ВЛАДЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ
ТАКОЗВАНОЈ ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ ВЛАДИ У ИНОСТРАН-
СТВУ И О ЗАБРАНИ ПОВРАТКА У ЗЕМЉУ КРАЉУ
ПЕТРУ II КАРАЂОРЂЕВИЋУ**

С обзиром на то да су све избегличке такозване „југословенске владе“ за све време тешке ослободилачке борбе народа Југославије држале непријатељски према тој ослободилачкој борби и према народно ослободилачком покрету у земљи;

с обзиром на то да су, злоупотребљавајући гостопримство савезничких влада, непрекидно протурале лажи и клевете против Народно ослободилачке војске и партизанских одреда Југославије, против органа народне власти у ослобођеним деловима земље, као и против народно ослободилачког покрета уопште;

с обзиром на то, да су преко својих агената у земљи, а у првом реду преко свог „министра војске, морнарице и ваздухопловства“ и „начелника Врховне команде“ Драже Михаиловића, систематски у земљи организовале братоубилачки рат у циљу угушивања народног устанка; да су преко њега и њему потчињених команданата склапале споразуме и савезе

са немачким, талијанским и бугарским окупаторима и њиховим слугама Павелићем, Недићем и Рупником у циљу уништења народно ослободилачке војне силе, идући дотле да је њихова такозвана „југословенска војска у отаџбини“, под врховном командом Драже Михаиловића, за све време водила операције са Немцима, Талијанима, Бугарима, усташама, Недићевом „српском стражом“ и словеначком „белом гардом“ против народно ослободилачких снага и ослобођених територија Југославије, чиме је истовремено радила на штету интереса заједничке борбе Савезника;

с обзиром на то да су преко тих својих агената у земљи и своје такозване „југословенске војске у отаџбини“ организовале систематско масовно истребљивање Муслимана, Хрвата и српских родољуба у циљу да физичким истребљивањем ових створе услове за оснивање Велике Србије, чиме су директно помогле Хитлерову политику истребљења наших народа и навукле на себе одговорност за масовна зверства и злочине почињене над нашим народом;

с обзиром на то да је краљ Петар II Карађорђевић давао поверење таквим „владама“ и њеном „министру војске, морнарице и ваздухопловства“, Дражи Михаиловићу, кога је унапредио у армиског генерала и учинио га начелником Врховне команде, иако му је био познат њихов издајнички рад, да је давао унапређења и одликовања издајницима и злочинцима, који су у служби окупатора криви за многобројне злочине и издајства против свог народа; да је, с друге стране, лишио чина оне официре бивше југословенске војске који су од првог дана устанка били у редовима народних бораца и многи пали херојском смрћу; као и с обзиром на то да су под заставом краља и монархије вршена и да се још врше гнусна издајства и страшни злочини против народа Југославије;

Антифашистичко веће народног ослобођења Југославије изражавајући вољу и тежњу свих народа Југославије, доноси следећу одлуку:

1. Такозваној југословенској влади у иностранству одузимају се сва права законите владе Југославије, а напоље право да пред страним државама заступа народе Југославије. То вреди и за сваку другу „владу“ која би у будуће била створена у земљи или изван земље, а мимо воље народа Југославије, која се данас изражава једино у Антифашистичком већу народног ослобођења Југославије.

2. Краљу Петру II Карађорђевићу забрањује се повратак у земљу, с тим да ће питање краља и монархије решити сам

народ својом властитом вољом после ослобођења читаве земље.

3. Налаже се претседништву Антифашистичког већа народног ослобођења Југославије да, у сврху поништења и поновног склапања односно одобрења, прегледа међународне уговоре и обавезе које је у иностранству у име Југославије склопила избегличка „југословенска влада“.

4. Међународни уговори и обавезе, које би у будуће у иностранству склопила у име Југославије или њених народа избегличка такозвана југословенска влада, неће се признати.

5. Ова одлука ступа одмах на снагу.

29 новембра 1943
у Јајцу

Антифашистичко веће народног ослобођења Југославије

Секретар:

Родољуб Чолаковић, с. р.

Претседник:

Др. Иван Рибар, с. р.

О Д Л У К А

Другог заседања Антифашистичког већа народног
ослобођења Југославије

О ИЗГРАДЊИ ЈУГОСЛАВИЈЕ НА ФЕДЕРАТИВНОМ ПРИНЦИПУ

На основу права сваког народа на самоопредељење укључујући право на отцепљење или на уједињење са другим народима, и у складу са истинском вољом свих народа Југославије, посведоченом у току трогодишње заједничке народно ослободилачке борбе, која је сковала нераздрживо братство народа Југославије, Антифашистичко веће народног ослобођења Југославије доноси следећу

О Д Л У К У :

1. Народи Југославије никада нису признали и не признају раскомадање Југославије са стране фашистичких импе-

ријалиста и доказали су у заједничкој оружаном борби своју чврсту вољу да остану и даље уједињени у Југославији.

2. Да би се остварио принцип суверености народа Југославије, да би Југославија престављала истинску домовину свих својих народа и да никад више не би постала доменом било које хегемонистичке клике, Југославија се изграђује и изградиће се на федеративном принципу, који ће осигурати пуну равноправност Срба, Хрвата, Словенаца, Македонаца и Црногораца, односно народа Србије, Хрватске, Словеније, Македоније, Црне Горе и Босне и Херцеговине.

3. У складу са таквом федеративном изградњом Југославије, која се темељи на најпунијим демократским правима, јесте чињеница да већ сада у време народно ослободилачког рата, основне органе народне власти код појединих народа Југославије, претстављају Народно ослободилачки одбори и Земаљска антифашистичка већа народног ослобођења (Главни народно ослободилачки одбор Србије, Земаљско антифашистичко веће народног ослобођења Хрватске, Словеначки народно ослободилачки одбор, Земаљско антифашистичко веће народног ослобођења Босне и Херцеговине, Земаљско антифашистичко веће народног ослобођења Црне Горе и Боке, Земаљско антифашистичко веће народног ослобођења Санџака, иницијативни органи за Земаљско антифашистичко веће народног ослобођења Македоније) и да је Антифашистичко веће народног ослобођења Југославије врховно законодавно и извршно претставничко тело народа Југославије и врховни претставник суверенитета народа и државе Југославије као целине.

4. Националним мањинама у Југославији осигураће се сва национална права.

5. Ова одлука ступа одмах на снагу.

29 новембра 1943
у Јајцу.

Антифашистичко веће народног ослобођења Југославије

Секретар:

Претседник:

Родољуб Чолаковић, с. р.

Д-р Иван Рибар, с.р.

О Д Л У К А

Другог заседања Антифашистичког већа народног
ослобођења Југославије

О ОДОБРАВАЊУ ОДЛУКА, НАРЕДАБА И ИЗЈАВА ИЗВР-
ШНОГ ОДБОРА АНТИФАШИСТИЧКОГ ВЕЋА НАРОДНОГ
ОСЛОБОЂЕЊА ЈУГОСЛАВИЈЕ И ВРХОВНОГ ШТАБА
НАРОДНО ОСЛОБОДИЛАЧКЕ ВОЈСКЕ И
ПАРТИЗАНСКИХ ОДРЕДА ЈУГОСЛАВИЈЕ

Антифашистичко веће народног ослобођења Југославије
на свом Другом заседању 29 новембра доноси следећу одлуку:

1.

Одобрава се рад Извршног одбора Антифашистичког
већа народног ослобођења Југославије у периоду између
првог и другог заседања Већа.

2.

Одобравају се и потврђују све одлуке и наредбе које је
Врховни штаб НОВ и ПОЈ објавио у току свога досадашњег
рада.

3.

Одобравају се и потврђују све заједничке одлуке и из-
јаве Извршног одбора Антифашистичког већа народног осло-
бођења Југославије и Врховног штаба НОВ и ПОЈ.

29 новембра 1943.
у Јајцу.

Антифашистичко веће народног ослобођења Југославије

Секретар:

Родољуб Чолаковић, с. р.

Претседник:

Д-р Иван Рибар, с. р.

О Д Л У К А

**Другог заседања Антифашистичког већа народног
ослобођења Југославије**

**О ПРИЗНАЊУ И ЗАХВАЛНОСТИ НАРОДНО-
ОСЛОБОДИЛАЧКОЈ ВОЈСЦИ**

Друго пленарно заседање Антифашистичког већа народног ослобођења Југославије изражава своје признање и народну захвалност Врховном штабу Народно ослободилачке војске и партизанских одреда за

ИЗГРАДЊУ И ОРГАНИЗАЦИЈУ

наше народне војске и за

УСПЕШНО РУКОВОЂЕЊЕ ОПЕРАЦИЈАМА

у борби против непријатеља нашег народа. Народно ослободилачка војска је највеличанственија тековина наше народно ослободилачке борбе. Друго пленарно заседање Антифашистичког већа народног ослобођења Југославије изражава дубоку захвалност Врховном штабу због његовог обилног и свестраног политичког рада на окупљању свих патриотских снага наше земље, подизању угледа наше земље пред иностранством и раду око изградње истинске, демократске, народне власти.

У исто време Друго пленарно заседање АВНОЈ-а изражава најдубљу захвалност и дивљење наших народа Врховном команданту другу Титу за његов војни и политички рад у борби за ослобођење наших народа.

Друго пленарно заседање АВНОЈ-а с пуним правом верује да ће наше највише војничко руководство на челу са Врховним командантом другом Титом и у будуће водити нашу славну Народно ослободилачку војску из победе у победу, све до коначног истеривања окупатора из наше земље и уништења свих његових помагача.

29 новембра 1943
у Јајцу

Антифашистичко веће народног ослобођења Југославије

Секретар:

Родољуб Чолаковић, с. р.

Претседник:

Д-р Иван Рибар, с. р.

АНТИФАШИСТИЧКО ВЕЋЕ
НАРОДНОГ ОСЛОБОЂЕЊА
ЈУГОСЛАВИЈЕ

О Д Л У К А

О УВОЂЕЊУ НАЗИВА МАРШАЛА ЈУГОСЛАВИЈЕ У
НАРОДНО ОСЛОБОДИЛАЧКОЈ ВОЈСЦИ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Да би се истакле особите способности у војном руковођењу и да би се наградиле нарочите заслуге у руковођењу Народно ослободилачком војском Југославије и њеним операцијама, Антифашистичко веће народног ослобођења Југославије на свом Другом заседању од 27 новембра, а на предлог словеначке делегације

О Д Л У Ч У Ј Е:

1. У Народно ослободилачкој војсци Југославије уводи се назив „МАРШАЛ ЈУГОСЛАВИЈЕ“.

2. Тај назив додељује Претседништво Антифашистичког већа народног ослобођења Југославије.

3. Ова одлука ступа одмах на снагу.

29 новембра 1943, у Јајцу.

Антифашистичко веће народног ослобођења Југославије

Секретар:

Претседник:

Родољуб Чолаковић, с. р.

Др. Иван Рибар, с. р

П Р Е Д Л О Г

ЗА ДОДЕЉИВАЊЕ НАЗИВА МАРШАЛА ЈУГОСЛАВИЈЕ
ВРХОВНОМ КОМАНДАНТУ НОВ И ПОЈ
ДРУГУ ЈОСИПУ БРОЗУ-ТИТУ

који је у име словеначке делегације на Другом заседању на седници од 29 новембра поднео др. Јосип Видмар.

Да би дали израза садашњем стању наше војске, која се из малих партизанских и диверзантских одреда кроз тешке борбе развила у редовну, дисциплиновану, модерно организовану и наоружану, јединствено руковођену војску, да би самосвесно документовали њено садашње бројно и квалитативно стање и да би јој у исто време дали највише признање за њена велика и славна дела у нашој ослободилачкој борби, предлажем у име словеначке делегације да претседништво АВНОЈ-а донесе одлуку о додељивању назива маршала Југославије Врховном команданту НОВ и ПОЈ, другу Титу.

(Сви присутни устају на ноге. Настаје дуготрајно плескање и усклици: „Живео маршал Тито!“ Све се пролама од овација које трају више минута.)

ОДЛУКЕ ПРЕТСЕДНИШТВА АВНОЈ-а

ГРАДСКА БИБЛИОТЕКА
Д-БОЈА ИЛИЧ
БЕОГРАД

ПРЕТСЕДНИШТВО
АНТИФАШИСТИЧКОГ ВЕЋА
НАРОДНОГ ОСЛОБОЂЕЊА
ЈУГОСЛАВИЈЕ

О Д Л У К А

У циљу да ода заслужено признање другу Јосипу Броз-Титу, Врховном команданту, за генијално руководство операцијама Народно ослободилачке војске и партизанских одреда Југославије и за способност и истрајност коју је показао у њеном стварању и њеном војничком и политичком подизању на њен садашњи степен, а на основу одлуке Антифашистичког већа народног ослобођења Југославије од 29 новембра 1943 о увођењу у Народно ослободилачку војску назива маршала Југославије и прихватајући предлог Пленума Другог заседања Антифашистичког већа народног ослобођења Југославије.

Претседништво Антифашистичког већа народног ослобођења Југославије

Р Е Ш А В А

да се другу ЈОСИПУ БРОЗУ-ТИТУ, Врховном команданту Народно ослободилачке војске и партизанских одреда Југославије додели назив МАРШАЛ ЈУГОСЛАВИЈЕ

30 новембра 1943
у Јајцу

Антифашистичко веће народног ослобођења Југославије

Секретар:

Родољуб Чолаковић, с. р.

Претседник:

Др. Иван Рибар, с. р.

ПРЕТСЕДНИШТВО
АНТИФАШИСТИЧКОГ ВЕЋА
НАРОДНОГ ОСЛОБОЂЕЊА
ЈУГОСЛАВИЈЕ

О Д Л У К А

О ИМЕНОВАЊУ НАЦИОНАЛНОГ КОМИТЕТА
ОСЛОБОЂЕЊА ЈУГОСЛАВИЈЕ

На основу одлуке Антифашистичког већа народног ослобођења Југославије о врховном законодавном и извршном телу Југославије и о Националном комитету ослобођења Југославије као и привременим органима врховне народне власти у Југославији за време народно ослободилачког рата, Претседништво Антифашистичког већа народног ослобођења Југославије именује Национални комитет ослобођења Југославије у који улазе:

Претседник и повереник за народну одбрану маршал Југославије *Јосип Броз-Тито*.

Потпретседник	<i>Едвард Кардељ</i>
Потпретседник и повереник за информације	<i>Владислав Рибникар</i>
Потпретседник	<i>Божидар Маговац</i>
Повереник за спољне послове	<i>Др. Јосип Смодлака</i>
Повереник за унутрашње послове	<i>Блада Зечевић</i>
Повереник за просвету	<i>Едвард Коцбек</i>
Повереник за народ. привреду	<i>Иван Милутиновић</i>
Повереник за финансије	<i>Инж. Душан Сернец</i>
Повереник за саобраћај	<i>Сретен Жујовић-Црни</i>
Повереник за народно здравље	<i>Др. Миливој Јамбришек</i>
Повереник за економску обнову	<i>Тодор Бујасиновић</i>
Повереник за социјалну политику	<i>Др. Антон Крижићник</i>
Повереник за судство	<i>Фране Фрол</i>
Повереник за исхрану	<i>Миле Перуничкић</i>

Повереник за грађевине
Повереник за шуме и руде

Др. Раде Прибићевић
Сулејман Филиповић, пу-
ковник

30 новембра 1943.
у Јајцу

Антифашистичко веће народног ослобођења Југославије

Секретар:
Родољуб Чолаковић, с. р.

Претседник:
Др. Иван Рибар, с. р.

ПРЕТСЕДНИШТВО
АНТИФАШИСТИЧКОГ ВЕЋА
НАРОДНОГ ОСЛОБОЂЕЊА
ЈУГОСЛАВИЈЕ

О Д Л У К А

О ПРИКЉУЧЕЊУ СЛОВЕНАЧКОГ ПРИМОРЈА, БЕНЕШКЕ СЛОВЕНИЈЕ, ИСТРЕ И ХРВАТСКИХ ЈАДРАНСКИХ ОСТРВА ЈУГОСЛАВИЈИ

У складу са давном тежњом и борбеним напорима сло-
веначког и хрватског народа у земљама подјармљеним од
талијанских империјалиста, Антифашистичко веће народног
ослобођења Југославије

п о т в р ђ у ј е:

1. Одлуку Словеначког народног ослободилачког одбора
(пленума Ослободилне фронте) о прикључењу Словеначког
Приморја и свих анектираних делова Словеније слободној
Словенији у федеративној Југославији.

2. Одлуку Земаљског антифашистичког већа народног
ослобођења Хрватске о прикључењу Истре, Ријеке, Задра и
анектираних делова Хрватске и хрватских јадранских острва
слободној Хрватској у федеративној Југославији.

3. Ова одлука ступа одмах на снагу.

30 новембра 1943
у Јајцу

Антифашистичко веће народног ослобођења Југославије

Секретар:
Родољуб Чолаковић, с. р.

Претседник:
Др. Иван Рибар, с. р.

Стамболић Петар, техничар агрономије, из Ужичке Пожеге, командант Главног штаба Србије,

Стевић Лука, из Мојковића, мајор НОВ Југославије,

Вукосављевић Сретен, из Пријеполја, изванредни професор београдског универзитета, члан И. О. СДС, бивши државни подсекретар Министарства унутрашњих послова,

Зечевић Влада, свештеник из Крупња, члан Врховног штаба НОВ и ПОЈ,

Жујовић Сретен, из Београда, члан Врховног штаба НОВ и ПОЈ,

Бакарић др. Владо, из Загреба, бивши политком Главног штаба Хрватске, члан И. О. ЗАВНОХ-а,

Фрол Фране, из Загреба, бивши оделни претстојник, члан И. О. ХСС-а, члан И. О. ЗАВНОХ-а,

Грегорић др. Павле, из Загреба, секретар ЗАВНОХ-а,

Гржетић Маца, из Загреба, претседница АФЖ Хрватске, члан ЗАВНОХ-а,

Хебранг Андрија, из Загреба, подпретседник ЗАВНОХ-а,

Крајачић Иван, радник из Загреба,

Крце Павао, из Сиња, бивши народни посланик, члан И. О. ХСС-а, члан ЗАВНОХ-а,

Крстуловић Вицко, из Сплита, мајор НОВ Југославије, члан обласног НОО-а Далмације, члан И. О. ЗАВНОХ-а,

Лакуш Филип, из Сесева, бивши народни посланик ХСС-а, подпретседник ЗАВНОХ-а,

Леонтић др. Љубо, адвокат из Сплита, члан И. О. СДС-а, члан ЗАВНОХ-а,

Магвац Божидар, уредник „Слободног Дома“, члан И. О. ХСС-а, члан И. О. ЗАВНОХ-а,

Мандић др. Анте, из Истре, бивши члан југословенског одбора у Лондону, члан ЗАВНОХ-а,

Назор Владимир, књижевник из Загреба, претседник ЗАВНОХ-а,

Прска Александар, из Тузле, бивши претседник среске организације ХСС-а, подпретседник ЗАВНО Босне и Херцеговине,

Смодлака др. Јосип, из Сплита, бивши опуномоћени министар, члан ЗАВНОХ-а,

Сремац др. Златан, из Загреба, члан И. О. ХСС-а, члан секретаријата ЗАВНОХ-а,

Авишић Јакоб-Раде, из Љубљане, генераллајтнант НОВ Југославије, заменик команданта Главног штаба Словеније,

Бевк Франце, писац из Горице, претседник НОО-а за Словенско Приморје,

Фајфар Тоне, секретар хришћанских синдиката,
Јерас Јосип, професор из Љубљане, претседник Савеза
 словеначких ратних добровољаца, члан пленума О. Ф.

Кардељ Едвард, публициста из Љубљане, подпретсед-
 ник И. О. Освободилне фронте,

Кидрич Борис, публициста из Словеније, секретар И. О.
 Освободилне фронте,

Лесковшек Франце, синдикални секретар из Цеља, члан
 И. О. Освободилне фронте,

Микуш др. Метод, свештеник из Љубљане, архивар
 Љубљанске бискупије,

Видмар Јосип, књижевник из Љубљане, драматург љуб-
 љанског позоришта, претседник И. О. Освободилне фронте,

Карабеговић Осман, из Бања Луке, члан претседништва
 ЗАВНО Босне и Херцеговине,

Курт Хуснија, професор из Мостара,

Суџука Мухамед, бивши поджупан из Травника,

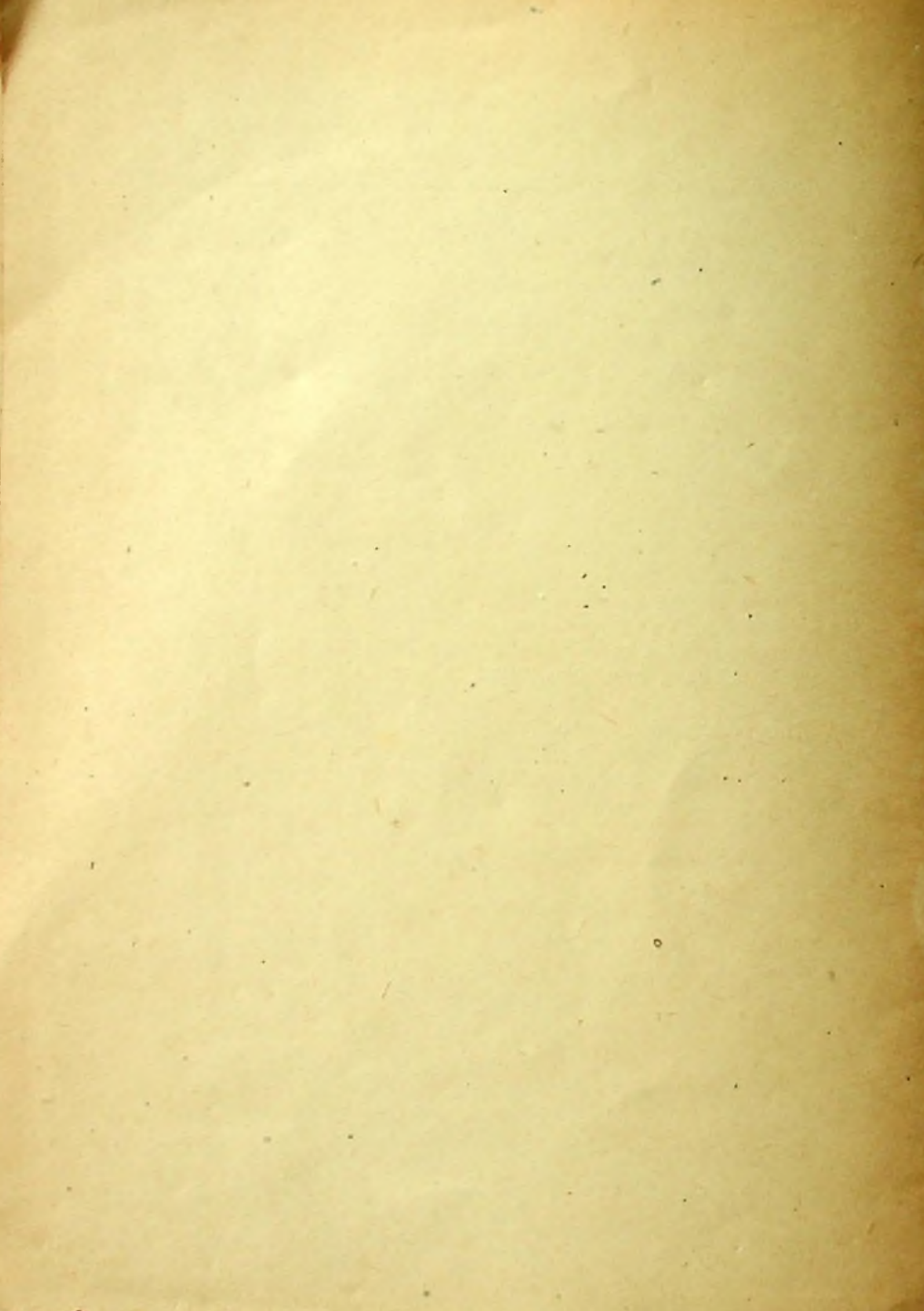
Ђилас Милован, књижевник из Колашина, члан Врхов-
 ног штаба НОВ и ПОЈ,

Миљанић др. Нико, професор београдског Универзитета,
 претседник ЗАВНО Црне Горе и Боке,

Антонов Методије-Ћинто, из Прилепа, бивши народни
 посланик Савеза земљорадника и члан Главног штаба Македоније,

Апостолски Михаило, генералмајор НОВ Југославије ко-
 мандант Главног штаба Македоније,

Поп-Томов Владо, јавни радник из Македоније.

30. guth.